

SAJBER BEZJBEDNOST I RODNA RAVNOPRAVNOST

SADRŽAJ

Rod i učešće u sajber bezbednosti

Rod i sajber (ne)bezbednost

Rod i pretpostavke u okviru sajber bezbednosti

Ljudska prava i sajber bezbednost

UN Žene, mir i (sajber) bezbednost

Preporuke

ROD (GENDER)

- ≠ žene, već predstavlja sociološki pojam koji se odnosi na očekivana ili usvojena društvena ponašanja polova.
- Otpor konzervativnih snaga odvajanju društvenih uloga žena i muškaraca i rodnog identiteta od biološkog pola.
- Cilj je rodno ravnopravno društvo kroz promenu rodni uloga i odnosa između žena i muškaraca, promovisanje ženskih i manjinskih prava i rešavanje problema koji doprinose strukturalnim i trajnim nejednakostima u društvu.
- Sajber bezbednost je u interakciji sa postojećim obrascima društvene nejednakosti i može da ih osnaži ili da stvori nove obrasce nejednakosti/ marginalizacije žena, devojčica, muškaraca, dečaka i LGBTQI+.

INTERSEKCIONALNOST

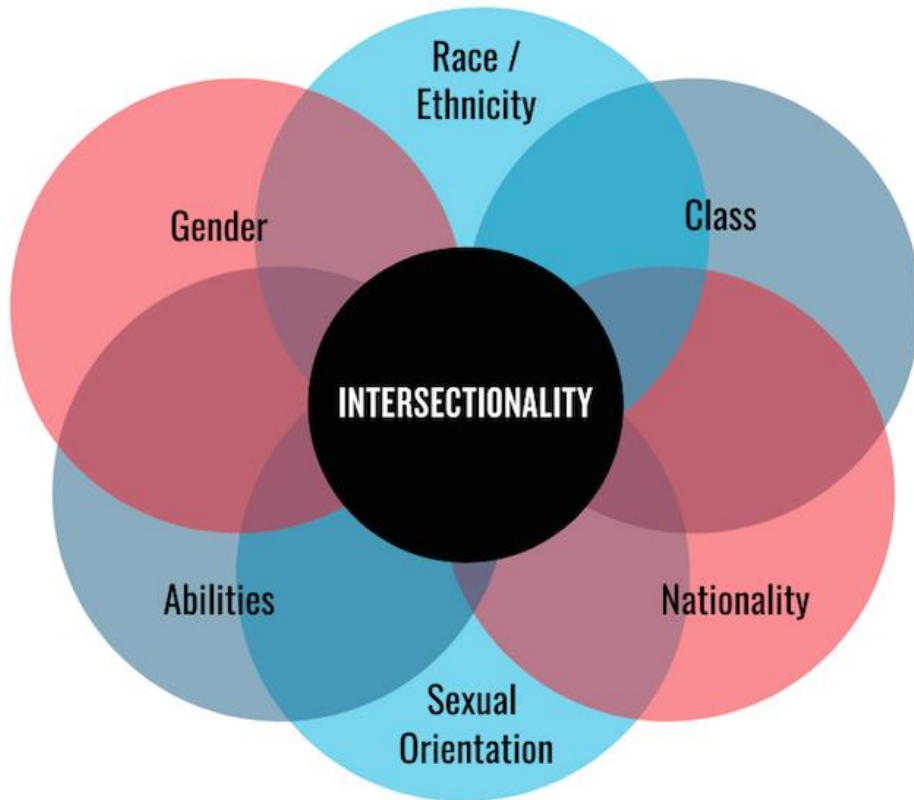

Image: First Book

- Analitičko sredstvo za proučavanje, razumevanje i reagovanje na načine na koje se pol i rod ukrštaju sa drugim ličnim karakteristikama/identitetima i kako ovi preseki doprinose jedinstvenim doživljajima diskriminacije.
- Kimberli Krenšo, 1989: “[kako] višestruki oblici društvene moći, koji se odnose na klasu, rasu, nacionalnost, sposobnost, etnicitet, kastu, seksualnu orijentaciju, dob, poreklo, itd. se ukrštaju sa rodom kako bi proizveli obrasce marginalizacije i isključivanja”.

ROD I UČEŠĆE U SAJBER BEZBJEDNOSTI/IKT

- Nedostatak digitalnih vještina (digitalni rodni jaz):
 - 269 miliona žena manje nego muškaraca ima pristup internetu; 11% je razlika između udjela ženskih korisnika interneta u odnosu na udeo muških korisnika interneta (digitalni rodni jaz)
- Profesionalci u oblasti sajber bezbjednosti/IKT
 - Žene čine oko 24% od 4,7 miliona globalne radne snage u oblasti sajber bezbjednosti u poređenju sa 38% žena u nauci, tehnologiji, inženjerstvu i matematici (eng. STEM). Žene u proseku čine 19% IKT profesionalaca na Zapadnom Balkanu, što je ispod proseka EU.
 - Svega 17% žena su direktori za bezbednost informacija (CISO) u kompanijama sa liste Fortune 500. Drugim rečima, 85 od 500 menadžera za infomacionu bezbednost su žene.
- Digitalna diplomatija
 - Žene čine 20.2 % delegata u okviru šest grupa UN koje čine vladini stručnjaci osnovanih sa svrhom rasprave o razvojjima na području informacije i telekomunikacije u kontekstu međunarodne bezbjednosti.
 - Od 414 učesnika Radne grupe otvorenog tipa UN-a (OEWG) za razvoj događaja na području IKT u kontekstu međunarodne bezbjednosti, žene čine 32 % delegata.
 - Na vodećim pozicijama, samo 24 % delegacija predvode žene.
- **Napomena: participacija ≠ jednakost, raznolikost i inkluziju**

IZAZOVI ZA ŽENE U SAJBER BEZBJEDNOSTI/IKT

- Percepcija da je **sajber isključivo „tehnički posao“** koji zahteva tehnološko/tehničko znanje (npr. programiranje, kodiranje, etičko hakovanje i sl)
- Preovlađujuća **patrijahalna kultura i predrasude i stereotipi** o devojčicama i ženama i njihovim ulogama u društvu koje ih usmeravaju ka „tradicionalno ženskim zanimanjima“ u oblasti zdravstvene i socijalne nege i zaštite, obrazovanja i društvenih nauka, a udaljava od studiranja prirodnih nauka, inženjerstva i matematike (**rodna segregacija na tržištu rada**). Rodna segregacija ograničava životne odabire, mogućnosti za obrazovanje i zapošljavanje, uzrok je nejednakih plata, dodatno pojačava rodne stereotipe te ograničava pristup određenim poslovima i istovremeno doprinosi održavanju neravnopravnih odnosa moći između žena i muškaraca u javnoj i privatnoj sferi.
- **Rodno neosetljive institucionalne politike i maskulina organizaciona kultura** koja može negativno uticati na ulazak žena u oblast IKT/ sajber obrazovanja i tržišta rada, zatim usavršavanje i karijerno napredovanje te vrednovanje rada. To uključuje i **otpor upotrebi rodno senzitivnog jezika**, npr. programerka, sajber ekspertkinja, inženjerka itd.

ROD I SAJBER (NE)BEZBEDNOST

Sajber pretnje različito utiču na žene i devojčice, muškarce i dečake, kao i LGBTQI+ osobe

SAJBER OPERACIJE

- Napadi na kritičnu infrastrukturu
 - Lična sigurnost (osvetljenje javnih prostora, zastoj ili onesposobljavanje javnog prevoza)
 - Odgovornost za brigu o drugima npr. u zdravstvu
- Prekid interneta
 - Lična sigurnost (otežava komunikaciju, povezivanje, udruživanje, delovanje u javnim prostorima)
 - Ograničen pristup elektronskom bankarstvu, ugrožavanje preduzetničkih poslova

SAJBER KRIMINAL

- Zloupotrebljavanje tuđih ličnih podataka:
 - Neovlašćen pristup npr. medicinskim podacima: rizici u vezi sa reproduktivnim zdravljem, rodnim i seksualnim identitetom
- Targetiranje (doxing), zlostavljanje i proganjanje putem interneta, pravljenje i korišćenje lažnih, dečja pornografija i dr.
- Fišing/internet prevara

DISKRIMINACIJA I ONLAJN RODNO ZASNOVANO NASILJE

Brown and
Pytlak 2019;
Millar 2022;
Sharland et al
2021

- **Diskriminacija** – Generalni sekretar UN Antonio Gutereš (2023): Žene i djevojke se suočavaju sa novim izvorom diskriminacije i pristranosti: današnja digitalna tehnologija često koristi algoritme koje je dizajnirala industrija u kojoj dominiraju muškarci, na osnovu podataka kojima upravljaju muškarci.
- **Dezinformacije** u cilju diskreditacije žena u javnoj sferi (političarki, novinarki, aktivistkinja); kreiranje i širenje lažnih vesti i pornografskog sadržaja uz pomoć veštačke inteligencije (deep fakes)
- **Distribucija intimnih fotografija bez pristanka** (“osvetnička pornografija”) i ucena (“seksualna iznuda”)
- **Govor mržnje i uznemiravanje** na internetu eksponencionalno je poraslo sa organizovanim kampanjama usmerenim najčešće na političarke, novinarke i aktivistkinje koje predstavljaju direktne napade na žene i demokratiju u vidu pretnji smrću i/ili silovanjem, zatim upotrebe seksističkog, mizoginog, homofobnog, rasističkog i dr. uvredljivog jezika.
- **Ekstremizam i radikalizacija putem interneta** u cilju različitih oblika političkog nasilja mlade muškarce. Poseban fenomen predstavlja **incel subkultura** u kojoj influencersi i kreatori na društvenim platforme radi omalovažavanja žena, širenja mizoginije, promocije toksične oblike nasilja i suprotstavljanja feminizmu i dostignućima u oblasti rodne ravnopravnosti, dok grupe protiv ženskih prava imaju desetina hiljada pratilaca, uglavnom mladića i dečaka, i miliona članova.

Nastavak
fizičkog rodno
zasnovanog
nasilja

Dipfejk: Lažna pornografija, stvarni problem za žene

29. mart 2024, 11:22 Tijana Stanić

Evroprajd 2022 u Beogradu: Od otkazivanja do obilaska manastira i širenja majmunskih boginja - pet (dez)informacija o Paradi ponosa

Patrijarh: Iza rodno osetljivog jezika se krije borba protiv braka i porodice

VESTI | Autor: nova.rs | 13. apr 2023 14:49 | 217 komentara

Podeli:

STUDIJE
SLUČAJA:

ROD, SAJBER I LJUDSKA PRAVA

MEĐUNARODNI

- **UN deklaracija o ljudskim pravima**
- Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije prema ženama iz 1979. (opšte preporuke 19 i 35)
- Pekinška platforma za akciju (1995)
- UN ciljevi održivog razvoja (2030)
- **ICCPR, ICESCR, CERD, CRPD, CRC, itd.**

EVROPSKI/NACIONALNI

- Osnivački ugovori EU
- Povelja EU o osnovnim pravima
 - Evropska konvencija o ljudskim pravima
- Istanbulska konvencija
- Konvencija Saveta Evrope o kibernetičkom kriminalu
- Nacionalni ustavi i zakonodavstvo u oblasti rodne ravnopravnosti

ROD, SAJBER I LJUDSKA PRAVA

- Propusti ili greške u oblasti sajber bezbednosti koje mogu predstavljati pretnju za rodnu ravnopravnost i ljudska prava: loša zaštita ličnih podataka, nemogućnost enkripcije podataka, politike usmerene isključivo na zaštitu bezbednosti i imovine države i korporacija umesto lične sigurnosti i privatnosti pojedinaca/ki...
- Državne (i korporativne) prakse koje mogu predstavljati pretnju ljudskim pravima: usporavanje i prekid interneta, prikupljanje podataka/digitalni nadzor, cenzura...
- Ljudska prava, poput slobode izražavanja, udruživanja, prava na privatnost, borbe protiv diskriminacije, ključna su za rodnu ravnopravnost u sajber prostoru.

SAJBER, ROD I (GLOBALNO) UPRAVLJANJE

- Nema međ. konvencije o ljudskim pravima i sajber bezbjednosti
- Nema međ. konvencije o rodnoj ravnopravnosti i sajber bezbjednosti
- **14 od 114 nacionalnih sajber strategija pominje žene/rod**

- UN Radna grupa otvorenog tipa (OEWG) i Grupa vladinih eksperata
 - Naglasak na učešću žena u debatama i donošenju odluka
 - UN sajber norme ne pominju rod
 - OCD i (pojedine) države zagovaraju *gender mainstreaming* i rodno osetljivu izgradnju kapaciteta
- UN konvencija o sajber kriminalu (2024)
 - Naglasak na učešću žena
 - Kriminalizacija pojedinih dela koja pogađaju žene i marginalizovane grupe
 - Otpor uvođenju rodne perspektive i opasnost od kriminalizacije pojedinih društvenih grupa, pre svega LGBTQI+

REZOLUCIJA SAVJETA BEZBJEDNOSTI UJEDINJENIH NACIJA (2000) ŽENE, MIR I (SAJBER)BEZBEDNOST (1325)

PARTICIPACIJA

Osiguravanje i promovisanje **ženskog liderstva, učešća i zastupljenosti** u planiranju tehnologije i sajber-bezbednosti, dizajnu i upravljanju, kao i relevantnim naporima za sprovođenje zakona, u skladu sa preporukom ŽMB.

PREVENCIJA

Sprečavanje **rodno zasnovanih sajber prijetnji**, posebno nasilja na internetu i sajber-kriminala uz uvažavanje iskustva žena i devojčica, kao i marginalizovanih grupa.

ZAŠTITA

Zaštita **ljudskih i digitalnih prava žena** uz garantovanje njihove bezbednosti od rodno zasnovanih sajber pretnji, onlajn štete i sajber kriminala, kako onlajn tako i oflajn.

OBNOVA

Napori za pomoć i oporavak u postkonfliktnim/kriznim kontekstima **treba da koriste tehnologiju u način koji je rodno osetljiv i fokusiran na preživjele.**

PREPORUKE

- **Pristup** sajber bezbednosti usmeren na ljudska **prava**: rodna ravnopravnost (!)
- Participacija:
 - **Konsultacije** sa ženskim i LGBTQI+ organizacijama
 - Povećati udeo žena i pripadnika LGBTQI+ u radnoj snazi/upravljanju sajber bezbednosti
- Politika:
 - Prikupiti informacije i podatke o sajber (ne)sigurnostima razvrstane prema polu i rodu
 - **Izraditi intersekcionalnu analizu** postojećih politika
 - **Uključiti rodnu perspektivu (gender mainstreaming)** u nove tehnologije, politike, regulativu (javno + privatno)
- Kapacitet:
 - **Sprovesti rodnu obuku** kao obaveznu komponentu u profesionalnom usavršavanju i napredovanju
 - Uključiti rodnu perspektivu u projekte izgradnje sajber kapaciteta
 - **Imenovati savetnike za rodnu ravnopravnost ili kontakt osobe** u okviru sajber institucija (tj. telekomunikacije, vojska, policija, obaveštajna služba i dr).

IZVORI

- [ITU: https://www.itu.int/en/mediacentre/Pages/PR-2022-11-30-Facts-Figures-2022.aspx;](https://www.itu.int/en/mediacentre/Pages/PR-2022-11-30-Facts-Figures-2022.aspx)
- [UNESCO: https://uis.unesco.org/en/blog/gender-imbalance-remain-digital-skills-stm-careers](https://uis.unesco.org/en/blog/gender-imbalance-remain-digital-skills-stm-careers)
- [APRC https://www.apc.org/en/news/why-cybersecurity-human-rights-issue-and-it-time-start-treating-it-one](https://www.apc.org/en/news/why-cybersecurity-human-rights-issue-and-it-time-start-treating-it-one)
- [\(HRW\) https://www.hrw.org/news/2020/05/26/its-time-treat-cybersecurity-human-rights-issue](https://www.hrw.org/news/2020/05/26/its-time-treat-cybersecurity-human-rights-issue)
- [UNIDIR: https://www.unidir.org/sites/default/files/2019-12/Gender%20in%20Cyber%20Diplomacy_Factsheet.pdf](https://www.unidir.org/sites/default/files/2019-12/Gender%20in%20Cyber%20Diplomacy_Factsheet.pdf)
- [UN Women: https://asiapacific.unwomen.org/sites/default/files/2022-09/ap-Advocacy-Brief-Peace-and-Cybersecurity-v03.pdf](https://asiapacific.unwomen.org/sites/default/files/2022-09/ap-Advocacy-Brief-Peace-and-Cybersecurity-v03.pdf)
- [ICT4 Peace \(Hofstetter and Pourmalak\) \(https://ict4peace.org/wp-content/uploads/2023/03/Gendering-Cybersecurity-through-WPS-Final-Report_March-2023.pdf#:~:text=Employing%20a%20WPS%20lens%2C%20it,and%20women%20and%20youth%20peacebuilders.](https://ict4peace.org/wp-content/uploads/2023/03/Gendering-Cybersecurity-through-WPS-Final-Report_March-2023.pdf#:~:text=Employing%20a%20WPS%20lens%2C%20it,and%20women%20and%20youth%20peacebuilders.)
- [Chatham House \(Millar\) https://chathamhouse.soutron.net/Portal/Public/en-GB/DownloadImageFile.ashx?objectId=5344&ownerType=0&ownerId=191233](https://chathamhouse.soutron.net/Portal/Public/en-GB/DownloadImageFile.ashx?objectId=5344&ownerType=0&ownerId=191233)
- [DCAF \(Millar, Shires, and Tropina\) https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Gender_Cybersecurity_report_Jan2023.pdf](https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Gender_Cybersecurity_report_Jan2023.pdf)
- [UNIDIR \(Millar, Shires and Tropina\) https://unidir.org/publication/gender-approaches-to-cybersecurity/](https://unidir.org/publication/gender-approaches-to-cybersecurity/)
- [DCAF: https://www.dcaf.ch/cyber-violence-against-women-and-girls-western-balkans-selected-case-studies-and-cybersecurity](https://www.dcaf.ch/cyber-violence-against-women-and-girls-western-balkans-selected-case-studies-and-cybersecurity)
- [DCAF: https://www.dcaf.ch/online-actions-offline-harms-case-studies-gender-and-cybersecurity-western-balkans](https://www.dcaf.ch/online-actions-offline-harms-case-studies-gender-and-cybersecurity-western-balkans)
- [UN Women \(Wacjman\) https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2020/The-digital-revolution-Implications-for-gender-equality-and-womens-rights-25-years-after-Beijing-en.pdf](https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2020/The-digital-revolution-Implications-for-gender-equality-and-womens-rights-25-years-after-Beijing-en.pdf)
- [APRC \(Pytlak and Brown\) https://www.apc.org/sites/default/files/Gender_Matters_Report_Web_A4.pdf](https://www.apc.org/sites/default/files/Gender_Matters_Report_Web_A4.pdf)
- [UNIDIR \(Sharland et al\) https://unidir.org/files/2021-09/UNIDIR_System_Update.pdf](https://unidir.org/files/2021-09/UNIDIR_System_Update.pdf)
- [CFFP https://static1.squarespace.com/static/57cd7cd9d482e9784e4ccc34/t/6231aa615a8387790df1daa5/1647422050254/The+Intersectionality+and+Cybersecurity+Toolkit.pdf](https://static1.squarespace.com/static/57cd7cd9d482e9784e4ccc34/t/6231aa615a8387790df1daa5/1647422050254/The+Intersectionality+and+Cybersecurity+Toolkit.pdf)